

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з наукової роботи
СНУ ім.В.Даля
О.Б. Целіщев
«26» 03 2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова Приймальної комісії
СНУ ім.В.Даля
О.В. Поркуян
«26» 03 2025 р.

ПРОГРАМА

фахового вступного випробування
для прийому на навчання на третьому (освітньо-науковому)
рівні вищої освіти
для здобуття ступеня вищої освіти **доктор філософії (PhD)**
спеціальності С4 Психологія
за освітньо-науковою програмою «Психологія»
на основі здобутого раніше ступеня вищої освіти магістр
або освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст

Київ – 2025

Розроблено та затверджено на засіданні кафедри практичної психології та соціальної роботи (протокол засідання кафедри № 8 від 14 березня 2025 р.).

Завідувачка кафедри
д. психол. н., проф.

Наталія ЗАВАЦЬКА

Розроблено та затверджено на засіданні кафедри психології та соціології (протокол засідання кафедри № 9 від 21 березня 2025 р.).

Завідувачка кафедри
д. психол. н., проф.

Юлія БОХОНКОВА

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

д. психол. н., проф. Наталія Завацька
д. психол. н., проф. Юлія Бохонкова

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Програма вступного іспиту зі спеціальності С4 Психологія для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня (НРК України – 8 рівень FQ-EHEA – третій цикл, EQF-LLL – 8 рівень) (галузь знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини).

Умовою допуску до складання вступних випробувань в університеті у 2025 році є:

- успішне складання єдиного вступного випробування з методології наукових досліджень (ЄВВ);
- наявність результатів єдиного вступного іспиту (ЄВІ) з іноземної мови та тесту загальної навчальної компетентності (ТЗНК) з мінімальним прохідним балом (зазвичай не менше 150 балів за кожен компонент).

Підготовка докторів філософії у Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля здійснюється заочною (денною) або заочною (тільки на умовах контракту) формою навчання.

Мета вступного випробування передбачає перевірку набуття особою компетентностей та результатів навчання, що визначені Стандартом вищої освіти зі спеціальності 053 Психологія для другого (магістерського) рівню вищої освіти з метою конкурсного відбору на навчання у Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля у 2025 році.

Основним критерієм для вступного іспиту на третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти за спеціальністю С4 "Психологія" є повне набуття вступниками компетентностей та результатів навчання, що визначені Стандартом вищої освіти зі спеціальності 053 Психологія для другого (магістерського) рівню вищої освіти.

Програма фахового вступного випробування включає: перелік розділів і тем; списки рекомендованих джерел для підготовки до фахового вступного випробування; критерії оцінювання сформованості компетентностей та результатів навчання вступників, а також оцінювання дослідницької пропозиції вступника.

Порядок проведення вступних випробувань регламентується Правилами прийому до Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля у 2025 році та здійснюється відповідно до Положення про приймальну комісію Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля.

II. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ТЕМАТИЧНІ БЛОКИ

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ

Сутність психології як галузі наукового знання. Принципи психології. Поняття методу в психології. Теоретичні, організаційні та емпіричні методи психології. Природа психіки людини, її основні функції та властивості. Психофізична та психофізіологічна проблеми, шляхи їх вирішення. Індивідуальна свідомість людини, її структура та основні особливості. Самосвідомість людини, її основні функції. Самооцінка людини, її основні виміри. Формування самооцінки. “Я-концепція” особистості, її компоненти, особливості та функції. Я-образ людини та його різновиди. Поняття про несвідому сферу психіки людини. Основні функції несвідомого, його різновиди. Співвідношення між свідомим та несвідомим у психіці людини. Поняття особистості в психології. Структура особистості. Спрямованість особистості. Психологічна характеристика потреб, мотивів та мотивації особистості. Теорії потреб А. Маслоу. Психологічні механізми формування особистості. Психологічна зрілість особистості. Чинники та механізми соціалізації (наслідування, навіювання, соціальна фасилітація, чутки, інтеріоризація, рефлексія тощо). Форми соціалізації (цілеспрямована і стихійна). Механізми психологічного захисту особистості та їх характеристика. Темперамент та характер людини, їх зв'язок з основними характеристиками поведінки людини. Сучасні теорії темпераменту. Основні риси характеру. Типологія характеру. Акцентуації характеру, типології. Поняття про здібності та їхню природу. Різновиди здібностей: загальні та спеціальні здібності. Відчуття як найпростіший пізнавальний психічний процес. Психофізіологічні основи відчуттів. Класифікація відчуттів. Закономірності відчуттів. Адаптація відчуттів: негативна та позитивна. Взаємодія відчуттів. Сенсibilізація та синестезія. Контраст відчуттів. Загальна характеристика сприйняття. Класифікація видів сприйняття. Властивості, типи та індивідуальні відмінності сприйняття. Основні теоретичні підходи до вивчення пам'яті у психології. Процеси пам'яті. Умови успішного запам'ятовування, збереження та пригадування матеріалу. Загальна характеристика мислення в психології. Теорії мислення. Види та властивості мислення. Основні мисленнєві операції людини. Індивідуальні відмінності мислення. Типи розуму. Інтелектуальний розвиток. Поняття про уяву, її функції та види. Прийоми створення образів уяви. Поняття про увагу. Специфіка уваги у порівнянні з іншими психічними процесами. Основні властивості уваги. Загальна характеристика емоцій та почуттів в психології. Властивості та

функції емоцій та почуттів. Емоційні стани. Емоційний інтелект. Основні теоретичні підходи до вивчення волі у психології. Проблема свободи волі. Вольові дії людини; їх основні ознаки та види. Психологічні механізми вольової регуляції. Вольові якості особистості. Спілкування як соціально-психологічне явище. Структура спілкування. Функції спілкування. Бар'єри спілкування. Міжособистісна комунікація: комунікатор, реципієнт. Комунікативні бар'єри. Моделі комунікації: низхідна і висхідна комунікація. Вербальна і невербальна комунікації. Соціально-психологічні особливості міжособистісної комунікації та взаємодії. Типи взаємодії: співробітництво, суперництво, кооперація, конфлікт. Соціальна перцепція та її особливості. Поняття «соціальна перцепція»: ідентифікація, емпатія, стереотипізація, рефлексія, каузальна атрибуція. Великі групи. Сутнісні ознаки великих груп. Структура великих груп. Види великих груп. Масові явища у великих групах як критерії їх вивчення: громадська думка, суспільні настрої, масові настрої, мода, чутки, паніка. Психологічні особливості етнічних груп. Національний характер. Етнічний стереотип. Етноцентризм. Національна свідомість, самосвідомість. Малі соціальні групи. Лідерство і керівництво. Функції, завдання, принципи вікової психології. Міждисциплінарні зв'язки вікової психології. Поняття розвитку та його основні характеристики. Фактори та рушійні сили психічного розвитку. Закономірності та механізми психічного розвитку людини. Вікові періодизації. Поняття про соціальну ситуацію розвитку, провідну діяльність, психологічні новоутворення. Кризи вікового розвитку. Розвиток сенсорики та пізнавальних функцій немовлят. Соціальний та емоційний розвиток у ранньому віці. Особливості когнітивного розвитку та розвитку мовлення у ранньому віці. Предметно-маніпулятивна діяльність дітей раннього віку. Розвиток особистості у ранньому віці. Криза 3-х років. Гра – провідна діяльність у дошкільному дитинстві. Розвиток пізнавальних процесів у дошкільному віці. Соціалізація та розвиток особистості в дошкільному віці. Психологічний аналіз кризи 6-7 років. Готовність дитини до навчання у школі. Навчання та когнітивний розвиток у молодшому шкільному віці. Розвиток емоційно-вольової та мотиваційної сфер у молодшого школяра. Дитячий колектив та розвиток особистості у молодшому шкільному віці. Особливості взаємин підлітка з соціальним оточенням. Особистісно-інтимне спілкування. Розвиток емоційно-вольової сфери у підлітковому віці. Криза підліткового віку. Особливості когнітивного розвитку у підлітковому віці. Взаємини старшокласників з однолітками та дорослими. Пізнавальні процеси та когнітивний розвиток у період юності. Особливості емоційно-вольової сфери юнаків. Формування особистості в юнацькому віці. Особистісне та професійне самовизначення. Фізичний та когнітивний розвиток у період ранньої дорослості. Психосоціальний розвиток особистості в ранній

дорослості. Кризи середнього віку. Професійна підготовка та початок професійного шляху у ранньому дорослому віці. Середня дорослість: особливості емоційного та когнітивного розвитку. Старіння: фізіологічні, психологічні та соціальні причини. Пізнавальні процеси у період пізньої дорослості. Когнітивні порушення. Особливості мотиваційної й емоційної сфер людей похилого віку. Емоційні та поведінкові розлади у старості.

Список рекомендованих джерел:

1. Дрозденко К.С. Загальна психологія в таблицях і схемах. Навч. Посібник. Київ.: 2004. 215 с.
2. Максименко С. Д. Загальна психологія: Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2010. 272 с.
3. Русинка І. І. Психологія: Навчальний посібник. К.: Знання, 2007. 367 с.
4. Савчин М.В. Загальна психологія. Навч. посібник. Дрогобич. 2009. 372 с.

ПСИХОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ

Психологічна природа соціальних конфліктів та їх роль у розвитку суспільства. Структура та основні елементи соціального конфлікту. Причини виникнення соціальних конфліктів: соціальні, психологічні та особистісні фактори. Типологія соціальних конфліктів за різними критеріями. Динаміка розвитку конфлікту: стадії виникнення, ескалації та розв'язання. Психологічні особливості учасників конфлікту та їх вплив на перебіг конфлікту. Стратегії поведінки в конфліктних ситуаціях: уникнення, конфронтація, компроміс, співробітництво. Методи аналізу соціальних конфліктів у психологічній практиці. Психологічні підходи до профілактики та врегулювання соціальних конфліктів. Роль комунікативної компетентності у запобіганні та розв'язанні конфліктів. Психологічні механізми емоційного регулювання під час конфліктних ситуацій. Вплив соціально-психологічного клімату в колективі на виникнення конфліктів. Особливості конфліктів у різних соціальних сферах: сім'я, організація, навчальний заклад. Психологічна підтримка учасників конфліктів у процесі їх врегулювання. Конфлікт як джерело соціальної напруги та фактор соціального розвитку. Психологічні основи конфліктної поведінки та її типологія. Вплив особистісних рис на виникнення та розвиток соціальних конфліктів. Соціальні ролі та їх значення у формуванні конфліктних ситуацій. Психологічні механізми агресії та протидії у конфліктних взаємодіях. Емоційний інтелект як фактор ефективного управління конфліктами. Конфліктологічна компетентність фахівця: структура та компоненти. Психологічні методи діагностики соціальних конфліктів. Техніки медіації та переговорів у вирішенні соціальних конфліктів. Роль лідерства у запобіганні та розв'язанні конфліктів у колективі.

Психологічні аспекти міжкультурних конфліктів і шляхи їх подолання. Конфлікт як фактор особистісного зростання та розвитку. Вплив соціальних мереж на формування та ескалацію конфліктів. Психологія маніпуляції в контексті соціальних конфліктів. Профілактика професійного вигорання у фахівців, що працюють з конфліктами. Етичні аспекти роботи психолога у конфліктних ситуаціях. Психологічні особливості конфліктної поведінки студентської молоді. Теоретико-ігровий підхід до аналізу соціальних конфліктів. Фрустраційно-агресивна концепція конфлікту та її сучасні інтерпретації. Роль соціометрії у вивченні міжособистісних конфліктів. Теорія організаційних систем у контексті управління конфліктами. Психологічні механізми виникнення конфліктів у групах і колективах. Вплив соціально-психологічного клімату на ескалацію конфліктів. Психологічні стратегії медіації в соціальних конфліктах. Особливості конфліктів у професійній діяльності соціальних працівників і психологів. Психологічні аспекти переговорного процесу у вирішенні конфліктів. Вплив культурних факторів на характер і перебіг соціальних конфліктів. Психологічна підтримка учасників конфліктів у кризових ситуаціях. Соціально-психологічні умови формування конструктивної конфліктної поведінки. Психологія маніпуляції в контексті соціальних конфліктів. Профілактика та корекція конфліктної поведінки у навчальному середовищі.

Список рекомендованих джерел:

1. Отіч О. М. Психологія конфлікту: навчально-методичний посібник. Київ: [без видавця], 2017. 180 с.
2. Психологія конфлікту: курс лекцій / За ред. В. В. Турбан. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2019. 120 с.
3. Гуменюк Л. Й. Соціальна конфліктологія: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. 280 с.
4. Горностаєв П. П. Психологія колективних травм: монографія. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2023. 336 с.

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПСИХОЛОГА

Професійна компетентність психолога як системна відповідність особистісних характеристик і професійних умінь вимогам професії. Структура професійної компетентності психолога: емоційно-вольовий, мотиваційно-ціннісний та когнітивний компоненти. Роль емоційної стійкості та саморегуляції у професійній діяльності психолога. Мотиваційно-ціннісний компонент як основа прийняття професійних рішень і відповідальності. Когнітивні здібності психолога: розвиток пізнавальних умінь і професійної творчості. Професійна аутокомпетентність: адекватне уявлення про власні можливості та запобігання професійним деструкціям. Значення професійної

самосвідомості та індивідуального стилю діяльності у формуванні компетентності психолога. Професійні знання та уміння як основа ефективного виконання психологічної практики. Роль безперервної професійної освіти і самовдосконалення у розвитку компетентності психолога. Психологічні якості, що сприяють успішній професійній діяльності: креативність, комунікабельність, толерантність. Соціально-правова компетентність психолога у взаємодії з інститутами та клієнтами. Особливості формування професійної компетентності майбутніх психологів у навчальному процесі. Професійна етика і моральна відповідальність психолога в професійній діяльності. Технічна компетентність психолога: володіння методами, технологіями та інструментарієм професійної діяльності. Психологічна готовність до самостійної професійної діяльності та прийняття рішень у складних ситуаціях. Професійна компетентність психолога як інтегративна характеристика особистості і професійної діяльності. Особливості формування професійної ідентичності психолога на різних етапах кар'єрного зростання. Роль рефлексії у розвитку професійної компетентності психолога. Психологічні механізми адаптації до професійних вимог і стресів. Вплив міжособистісних комунікацій на ефективність професійної діяльності психолога. Значення самоменеджменту у професійному становленні психолога. Професійна компетентність у контексті мультидисциплінарної взаємодії. Розвиток критичного мислення як складова професійної компетентності психолога. Психологічна готовність до роботи з різними категоріями клієнтів (діти, дорослі, люди з особливими потребами). Особливості формування професійної компетентності в умовах дистанційної психологічної практики. Вплив культурних та соціальних факторів на професійний розвиток психолога. Роль супервізії у підвищенні якості професійної діяльності психолога. Емоційний інтелект як базис професійної компетентності психолога. Професійна відповідальність і межі психологічної допомоги. Особливості професійної комунікації в кризових ситуаціях. Психологічні аспекти формування довіри між психологом і клієнтом.

Список рекомендованих джерел:

1. Бочелюк В. Й. Психологічна компетентність психолога: навчальний посібник. Одеса: ОНУ імені І. І. Мечникова, 2020. 95 с.
2. Левинська І. Б. Структура професійної компетентності майбутнього психолога: теоретичний зарубіжний досвід. *Наукові записки НаУКМА*. Серія: Психологія. 2019. Вип. 29. С. 29–40.
3. Карпюк Ю. Я. Професійна компетентність психолога як основа розвитку його професіоналізму: [монографія]. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2018. 142 с.

4. Маркова О. В. Формування професійної компетентності майбутніх психологів у сучасному трансформаційному суспільстві. *Наукові праці ПДПУ*. 2016. Вип. 11. С. 49–56.

5. Панасенко Н. В. Психологічні чинники розвитку професійної компетентності майбутніх психологів. Кривий Ріг: Криворізький державний педагогічний університет, 2024. 45 с.

ПСИХОЛОГІЯ ВПЛИВУ ТА МАСОВОЇ ПОВЕДІНКИ

Психологічні основи масової поведінки та її роль у соціальних процесах. Феномен масової свідомості: структура, властивості та рівні розвитку. Типологія мас і натовпу: гомогенний, гетерогенний, зібрана та незібрана публіка. Механізми зараження, навіювання і наслідування у масовій поведінці. Деіндивідуалізація особистості в масі та її психологічні наслідки. Роль лідерства у формуванні та регуляції масової поведінки. Психоемоційні явища, що впливають на масову поведінку: страх, паніка, агресія. Соціально-психологічні фактори виникнення масової паніки та способи її подолання. Психологія масової комунікації: функції, особливості та вплив на масову свідомість. Механізми маніпуляції масовою поведінкою та способи протидії їм. Психологічні особливості суб'єктів масової поведінки та їх роль у соціальній активності. Вплив соціальних стереотипів на формування стилю масової поведінки. Психологічні аспекти формування суспільної думки і масових настроїв. Теорії масової поведінки: внесок Лебона, Фрейда, Тарда та інших дослідників. Психологічні чинники ефективного впливу і протистояння впливу в масовій свідомості. Психологія масової поведінки як окрема галузь соціальної психології. Психологічні особливості формування колективної ідентичності в масах. Вплив емоційної зараженості на поведінку масових груп. Роль символів і ритуалів у консолідації масової свідомості. Психологічні механізми соціального контролю в масах. Особливості сприйняття інформації в умовах масового впливу. Психологія поведінки учасників масових демонстрацій і мітингів. Вплив лідерів громадської думки на формування масових настроїв. Психологічні чинники виникнення і поширення панічних настроїв у суспільстві. Роль медіа у формуванні та маніпуляції масовою поведінкою. Психологічні аспекти колективної відповідальності в масових групах. Вплив соціальних мереж на динаміку масової поведінки. Психологія толерантності та нетерпимості в масових групах. Механізми формування конформізму і дисидентства в масах. Психологічні особливості масових субкультур і їх вплив на соціум. Вплив кризових ситуацій на зміну масової поведінки. Психологія мобілізації мас у політичних і соціальних рухах. Роль колективних емоцій у розвитку соціальних змін. Психологічні чинники формування лідерських якостей у масових рухах. Вплив соціально-

психологічних бар'єрів на ефективність масового впливу. Психологічні особливості взаємодії між різними масовими групами.

Список рекомендованих джерел:

1. Гуменюк О. Є. Психологія впливу: [монографія]. Тернопіль: Економічна думка, 2003. 304 с.
2. Гавриловська Н. В. Психологія масової поведінки: навчальний посібник. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2020. 140 с.
3. Кальба Я. Є. Психологія масової поведінки: навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2012. 208 с.
4. Туриніна О. Л. Психологія масової поведінки: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012. 160 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ

Поняття, мета та основні завдання психологічної служби в соціальних інститутах. Структура психологічної служби в системі освіти України та її рівні. Адміністративне та методичне управління психологічною службою: особливості та принципи. Роль Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи у координації діяльності служб. Основні функції психолога в навчальному закладі. Принципи організації психологічної служби як єдиної системи з урахуванням місцевої специфіки. Особливості подвійного підпорядкування працівників психологічної служби. Моделі організації психологічних служб на регіональному рівні: переваги та недоліки. Психологічна служба як система соціально-психологічного супроводу освітнього процесу. Взаємодія психологічної служби з іншими підрозділами та фахівцями закладу. Організація методичної підтримки та професійного розвитку працівників психологічної служби. Психодіагностика як ключовий напрямок діяльності психологічної служби. Соціально-психологічне забезпечення навчально-виховного процесу через діяльність психологічної служби. Професійні обов'язки та компетенції працівників психологічної служби. Впровадження корекційних та розвивальних програм у роботі психологічної служби. Особливості організації психологічної служби у виправних закладах та інших соціальних інститутах. Значення супервізії та інтерв'ї для підвищення якості роботи психологічної служби. Роль психологічної служби у профілактиці стресів та кризових станів у колективі. Організаційні принципи забезпечення єдності методів і стандартів роботи психологічної служби. Вплив соціально-правових умов на діяльність психологічної служби в різних сферах. Особливості планування роботи психологічної служби у навчальному закладі. Методи оцінки ефективності діяльності психологічної служби. Роль інформаційних технологій у сучасній

організації психологічної служби. Психологічна служба як чинник формування позитивного соціально-психологічного клімату. Організація роботи психологічної служби в умовах кризових ситуацій. Взаємодія психологічної служби з батьками та громадськістю. Основні етапи створення та розвитку психологічної служби в організації. Особливості кадрової політики у психологічній службі. Роль етики та конфіденційності у діяльності психологічної служби. Організація групової роботи та тренінгів у психологічній службі. Психологічне консультування як одна з форм роботи психологічної служби. Використання соціологічних методів у діяльності психологічної служби. Особливості роботи психологічної служби з різними віковими категоріями клієнтів. Впровадження інноваційних технологій у діяльність психологічної служби. Психологічна служба в системі соціальної підтримки населення. Організація профілактичної роботи психологічної служби щодо попередження девіантної поведінки. Роль міжвідомчої взаємодії у діяльності психологічної служби. Особливості документування роботи психологічної служби. Психологічна служба як ресурс для розвитку професійної компетентності педагогів. Виклики та перспективи розвитку психологічної служби в сучасних соціальних умовах.

Список рекомендованих джерел:

1. Дудник О. А. Організація діяльності психологічної служби: навчально-методичний посібник. Дніпро: ДВНЗ «Дніпровський державний педагогічний університет», 2023. 267 с.
2. Легка Л. М., Семенча Л. Г. Організація діяльності психологічної служби: навчальний посібник. Львів: «Новий Світ-2000», 2024.
3. Панок В., Обухівська А. Психологічна служба у системі освіти: теоретичні засади, організація, функціонування [монографія]. Київ: Ніка-Центр, 2017. 188 с.
4. Психологічна служба: підручник / за ред. О. М. Отіч. Київ: Видавництво «Педагогічна думка», 2019. 320 с.

СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Методологічні проблеми соціальної психології. спілкування особистості, сторони спілкування, спілкування як умова розвитку особистості. Методологія і методи соціальної психології. Методи емпіричного дослідження. Спеціалізовані соціально-психологічні методи. Соціалізація особистості, основні етапи соціалізації, інститути соціалізації й їх функції. Проблеми віктимології у соціальній психології. Людина як жертва соціалізації. Методологічні й теоретичні проблеми суспільства у соціальній психології, великі групи, їх види й соціально-психологічні особливості. Вітчизняні й зарубіжні напрямки вивчення малих груп, їх характеристика,

рівні розвитку. Соціальний статус й ролі особистості, міжособистісні стосунки у малій групі, соціальні конфлікти. Соціальний контроль, його форми, основні функції й методи. Засоби масової комунікації, чутки, мода, механізми впливу. Статеворольова соціалізація. Статева диференціація. Соціальна перцепція: поняття, об'єкт та суб'єкт. Соціальна ідентичність та її роль у формуванні поведінки індивіда. Механізми соціального впливу в міжособистісних і групових взаємодіях. Соціальні норми як регулятори поведінки в суспільстві. Процеси конформізму та їх вплив на прийняття рішень у групах. Соціальна категоризація та її вплив на міжгрупові стосунки. Роль лідерства у формуванні групової динаміки. Психологічні основи міжгрупових конфліктів і способи їх подолання. Вплив соціальних ролей на поведінку особистості в різних ситуаціях. Механізми формування та подолання соціальних стереотипів. Психологія соціальної підтримки та її значення для особистісного розвитку. Вплив соціальних мереж на формування самооцінки та соціальної ідентичності. Психологічні чинники формування соціальної відповідальності. Роль емпатії в міжособистісній та міжгруповій взаємодії. Психологічні аспекти соціальної адаптації та інтеграції. Вплив соціальної ізоляції на психоемоційний стан людини. Соціальні механізми формування колективної свідомості. Психологія масової поведінки та феномен «ефекту натовпу». Вплив культурних особливостей на соціальну поведінку. Роль соціального навчання у формуванні соціальних навичок у дітей. Психологічні основи міжкультурної комунікації та взаєморозуміння.

Список рекомендованих джерел:

1. Волянська О. В., Ніколаєвська А. М. Соціальна психологія: Навчальний посібник. К.: Знання, 2008. 275 с.
2. Москаленко В. В. Соціальна психологія: Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 688 с.
3. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: Підручник. К.: Академвидав, 2005. 448 с.

ПСИХОЛОГІЯ ТРАВМУЮЧИХ СИТУАЦІЙ

Психологічна природа травматичного стресу та його відмінність від звичайного стресу. Основні характеристики події, що здатна викликати травматичний стрес. Фази психологічної реакції на травматичну ситуацію та їх особливості. Види психотравмуючих ситуацій: природні катастрофи, насильство, техногенні аварії. Психологічні наслідки порушення внутрішньої цілісності особистості в травмуючих ситуаціях. Особливості мотиваційної сфери особистості, яка пережила гостру травму. Роль усвідомлення травматичної події у формуванні психологічної травми. Вплив травм

нарцисичного типу на самоідентичність і міжособистісні стосунки. Психологічні механізми адаптації та дезадаптації після травмуючих подій. Психотравмуючі ситуації як критичні моменти внутрішнього розвитку або деградації особистості. Вплив соціальної підтримки на подолання наслідків травматичних ситуацій. Роль професійної психологічної допомоги у стабілізації постраждалих від травми. Психологічні особливості роботи з жертвами насильства та катастроф. Взаємозв'язок між травматичним досвідом і розвитком посттравматичного стресового розладу. Психологічні аспекти першої невідкладної допомоги у психотравмуючих ситуаціях. Вплив травмуючих подій на мотивацію і життєві сценарії особистості. Психологічні чинники, що ускладнюють процес реабілітації після травми. Особливості травмування у професійній діяльності рятувальників і медиків. Психологічні наслідки тривалого перебування в екстремальних ситуаціях. Психотравма як потенціал для особистісного зростання: умови та обмеження. Психологічні особливості переживання гострої травми в різних вікових групах. Механізми формування посттравматичного стресового розладу та шляхи його подолання. Вплив травматичних подій на мотиваційну сферу особистості. Роль соціальної підтримки у процесі психологічної реабілітації після травми. Психологічні реакції на насильство як особливий вид травмуючих ситуацій. Особливості психологічної допомоги жертвам природних катастроф. Психотравма як фактор розвитку або деградації особистості. Психологічні наслідки тривалого перебування в умовах екстремального стресу. Вплив травматичних подій на міжособистісні стосунки та соціальну адаптацію. Психологічні аспекти роботи з постраждалими у кризових ситуаціях. Психологічні механізми захисту особистості в умовах травматичного стресу. Роль усвідомлення травматичної події у формуванні психологічної травми. Психологічні особливості травмування у професійній діяльності рятувальників. Вплив травматичних ситуацій на формування життєвих сценаріїв особистості. Психологічні методи першої допомоги у випадках гострої травми. Психотравмуючі ситуації в соціальному контексті та їх вплив на психіку. Психологічні чинники, що ускладнюють процес подолання травми. Взаємозв'язок між травматичним досвідом і розвитком психосоматичних розладів. Психологія травматичних втрат і процес переживання горя. Травма як потенціал для особистісного зростання: умови і обмеження.

Список рекомендованих джерел:

1. Грандт В. В. Психологія травмуючих ситуацій : навчальний посібник. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2024. 107 с.
2. Климчук В. О. Психологія посттравматичного зростання: [монографія]. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2020. 125 с.

3. Малхазов О. Р. Розвиток емоційної стійкості осіб, що переживають наслідки травматичних подій: [монографія]. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. 206 с.

4. Туриніна О. Л. Психологія травмуючих ситуацій: навчальний посібник. Київ, 2022. 178 с.

СІМЕЙНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ ТА ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ДІТЯМ

Основні цілі та завдання сімейного консультування у сучасній психологічній практиці. Особливості діагностичного та психологічного консультування сім'ї. Види психологічної допомоги батькам у процесі сімейного консультування. Роль терапевтичної бесіди та інтерв'ю у роботі з сім'єю. Особливості організації очного та дистанційного сімейного консультування. Психологічна просвіта батьків як засіб подолання психологічної неграмотності. Методи корекції батьківських ставлень у сімейному консультуванні. Психологічна допомога у вирішенні проблем розвитку дитини в сімейному контексті. Системний підхід у сімейному консультуванні: взаємозв'язок сім'ї з суспільством і культурою. Особливості групового консультування сімей: соціально-психологічні тренінги та психотерапія. Використання біхевіоральних технік у тренінгах для розвитку батьківських умінь. Роль емпатії та довірливих стосунків у процесі сімейного консультування. Етапи проведення індивідуального сімейного консультування. Психологічна допомога дітям у контексті сімейних конфліктів. Особливості роботи з батьками щодо їх особистих проблем у сімейному консультуванні. Роль психолога у корекції подружніх і батьківсько-дитячих стосунків. Психологічні методи підтримки дітей у кризових сімейних ситуаціях. Вплив сімейної системи на психологічний розвиток дитини. Особливості роботи з родинами, де є конфлікти між дітьми. Психологічна корекція сімейних стосунків із застосуванням інтегративних методів. Вплив цифрових технологій і соціальних мереж на сімейні взаємини та психологічний розвиток дітей. Роль міжпоколінних конфліктів у формуванні психологічного клімату в сім'ї. Психологічні особливості підтримки дітей з особливими потребами у сімейному контексті. Вплив стилів батьківського виховання на формування самооцінки та соціальних навичок дитини. Сімейні ритуали як ресурс для зміцнення емоційних зв'язків і психологічної стабільності. Психологічні наслідки розлучення для дітей різного віку та методи підтримки. Використання арт-терапії у сімейному консультуванні для подолання травматичних переживань. Роль батьків у формуванні гендерної ідентичності дитини: психологічні аспекти. Психологічна допомога сім'ям, які пережили втрату дитини: особливості роботи з горем. Вплив стилю

комунікації в сім'ї на розвиток конфліктності та стресостійкості у дітей. Роль сімейної підтримки у профілактиці булінгу серед дітей і підлітків. Психологічні аспекти адаптації дітей у прийомних та багатодітних сім'ях.

Список рекомендованих джерел:

1. Психологічна допомога дитині та сім'ї: практикум / укладачі: О. М. Левченко, І. В. Ковальчук. Вінниця: ВНТУ, 2022. 180 с.
2. Помиткіна Л. В., Злагодух В. В., Хімченко Н. С., Погорільська Н. І. Психологія сім'ї: навчальний посібник. Київ: Вид-во Національного авіаційного університету «НАУ-друк», 2010. 270 с.
3. Психологічний супровід сім'ї: навчальний посібник / за ред. О. В. Мельничук. Мелітополь: МДПУ, 2018. 200 с.
4. Сімейна психотерапія: теорія і практика / В. В. Козлов, І. В. Козлова. Київ: Видавничий дім «Професіонал», 2017. 320 с.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Що таке інклюзивна освіта? Основні поняття, принципи та підходи. Законодавчо-нормативні засади інклюзивної освіти в Україні та світі. Моделі організації інклюзивного освітнього середовища. Основні завдання психологічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами (ООП) у закладах освіти. Функції та ролі практичного психолога в інклюзивному закладі освіти. Стратегії взаємодії з дітьми з ООП, їхніми батьками та педагогами. Етапи та алгоритм діяльності психолога під час адаптації дитини з ООП до освітнього середовища. Формування індивідуальної програми супроводу дитини з ООП. Технології оцінювання результатів інклюзивного навчання. Особливості психологічного супроводу дітей з різними нозологіями (порушеннями психофізичного розвитку). Психолого-педагогічний патронат сімей, які мають дітей раннього і дошкільного віку з особливими потребами. Умови створення доступного та сприятливого освітнього середовища. Методи та прийоми розвитку соціальних навичок дітей з ООП. Особливості командної роботи в інклюзивному освітньому процесі. Організація співпраці психолога з педагогами, асистентами, соціальними працівниками та іншими фахівцями. Підходи до підтримки батьків дітей з ООП в інклюзивному середовищі. Психологічна підтримка педагогів інклюзивних класів у процесі роботи з дітьми з ООП. Методи формування толерантного ставлення до дітей з особливими потребами в освітньому середовищі. Підходи до профілактики та подолання булінгу щодо дітей з ООП в інклюзивних закладах. Напрямки професійного зростання та самоосвіти психолога в інклюзивному середовищі. Мета психологічного супроводу осіб з особливими потребами. Умови створення сприятливого психологічного мікроклімату в інклюзивному

середовищі. Основні принципи психологічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами. Напрями діяльності психолога у супроводі осіб з особливими потребами. Методи психологічної діагностики та оцінки психічного стану осіб з особливими потребами. Особливості міждисциплінарної взаємодії у психологічному супроводі. Психологічна підтримка педагогічних працівників в інклюзивному середовищі. Психологічне консультування батьків та опікунів осіб з особливими потребами. Корекційно-розвивальна робота з особами з особливими потребами. Формування толерантного ставлення та профілактика дискримінації в інклюзивному середовищі. Психологічна підтримка соціальної адаптації осіб з особливими потребами. Організація командної роботи фахівців для ефективного супроводу. Психологічна допомога у подоланні стресових та кризових станів у осіб з особливими потребами. Профілактика та подолання булінгу в інклюзивному середовищі. Професійний розвиток психолога в сфері інклюзивної освіти та супроводу осіб з особливими потребами

Список рекомендованих джерел:

1. Жук В., Литвинова В., Литовченко С. Чути і спілкуватись. Крок за кроком з батьками. Методичний супровід та психологічна підтримка: навчально-методичний посібник. Київ, 2023. 194 с.
2. Котлова Л. О., Харченко А. В. Психологічний супровід інклюзивної освіти: теоретичні та практичні аспекти. *Вісник Запорізького національного університету*. Психологія. 2023. Вип. 3(87). С. 45–58.
3. Франків Андріана Юріївна. Соціально-психологічні особливості супроводу інклюзивного навчання у середній школі : дис. канд. психол. наук : 19.00.07 / Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 210 с.
4. Шпак М. М. Психологічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання: навчальний посібник. Тернопіль, 2024. 95 с.

КОНФЛІКТ-МЕНЕДЖМЕНТ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ

Поняття конфлікту, його сутність та структура. Основні види конфліктів та їх класифікація. Причини виникнення конфліктів: об'єктивні та суб'єктивні фактори. Динаміка конфлікту: етапи, фази та циклічність розвитку. Теорії механізмів виникнення конфліктів. Психологічні аспекти міжособистісних ділових контактів у конфліктних ситуаціях. Методи прогнозування, діагностування та попередження конфліктів. Основні принципи управління конфліктами: об'єктивність, конкретно-ситуаційний підхід, гласність,

демократичність, системність. Процес управління конфліктами: прогнозування, запобігання, діагностика, регулювання, розв'язання. Технології регулювання конфліктів: інформаційні, комунікативні, соціально-психологічні, організаційні. Стратегії поведінки в конфлікті (модель Томаса-Кілменна): поступка, компроміс, консенсус, ухилення, співробітництво. Методи та форми управління конфліктами: структурні, міжособистісні, внутрішньоособистісні. Роль менеджера в управлінні конфліктами та прийнятті управлінських рішень. Особливості командної роботи при вирішенні конфліктів у колективі. Профілактика деструктивних конфліктів та розвиток резильєнтності учасників конфліктних ситуацій. Психологічні механізми виникнення конфліктів. Вплив культурних особливостей на конфліктні ситуації. Роль емоцій у конфліктогенезі та їх регуляція. Конфлікти інтересів і цінностей у робочому колективі. Відмінності між конструктивними та деструктивними конфліктами. Методи медіації та їх застосування в конфлікт-менеджменті. Особливості переговорного процесу в конфліктних ситуаціях. Використання активного слухання для розв'язання конфліктів. Техніки ефективної комунікації в умовах конфлікту. Роль довіри у запобіганні та розв'язанні конфліктів. Психологічні стратегії подолання стресу під час конфліктів. Вплив лідерства на розвиток і розв'язання конфліктів. Роль невербальної комунікації у конфліктних взаємодіях. Особливості конфліктів у міжкультурному середовищі. Психологічні аспекти саморегуляції в конфліктних ситуаціях. Застосування коучингу для підвищення резильєнтності в конфлікт-менеджменті. Вплив конфліктів на мотивацію та продуктивність праці. Роль зворотного зв'язку у процесі управління конфліктами. Методи оцінки ефективності конфлікт-менеджменту. Професійна етика психолога та менеджера у роботі з конфліктами.

Список рекомендованих джерел:

1. Барабанов І. В., Андрєєва Т. Є., Гетьман О. О. Сучасний конфлікт-менеджмент: [монографія]. Харків: ФОП Панов А. М., 2019. 204 с.
2. Галаган В. Я., Орлов В. Ф., Отіч О. М., Фурса О. О. Психологія конфлікту : навчально-методичний посібник. Київ : Державний економіко-технологічний університет транспорту, 2008. 320 с.
3. Зайцев О. А. Чинники розвитку життєстійкості у сучасної молоді. *Психологія і суспільство*, 2024, № 1. С. 45–60.
4. Дуткевич Т. В. Конфліктологія з основами психології управління: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський, 2006. 160 с.

III ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка на вступному випробуванні складається із:

- оцінки відповідей на питання з білетів, які охоплюють основні теоретичні напрями, методи та актуальні проблеми сучасної психології. Кожен білет містить 3 питання, що вимагають розгорнутої відповіді. Питання у білетах формуються з різних тематичних розділів для комплексної перевірки знань вступників. Питання можуть бути різного рівня складності: від базових понять до складних теоретичних або прикладних проблем (див. табл. 1-2);

- оцінки дослідницької пропозиції (див. табл. 1-2);

Всі відповіді на питання в білеті повинні бути оформлені письмово українською мовою, що є обов'язковою вимогою для забезпечення офіційності та дотримання державних стандартів освіти.

Структура часу на вступному випробуванні:

- час на підготовку до відповіді на білет: 30 хвилин.
- час на усну відповідь: до 15 хвилин.

Приклад структури білету:

Білет 1.

Питання 1. Моделі організації психологічних служб на регіональному рівні: переваги та недоліки.

Питання 2. Професійна компетентність у контексті мультидисциплінарної взаємодії.

Питання 3. Вплив соціально-психологічного клімату на ескалацію конфліктів.

Результати вступного іспиту зі спеціальності оцінюються за 100-200 бальною шкалою (див. табл. 1 - 2).

Таблиця 1

Відповідність оцінок між 100-бальною шкалою і національною шкалою

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
59-0	не склав

Загальні критерії оцінювання знань:

90-100 – вступник демонструє високий рівень знань, творчий підхід, самостійність у пошуку та застосуванні інформації, здатність до наукового аналізу, логічне аргументування відповідей, готовність до дослідницької роботи

82-89 – впевнене володіння вступником матеріалом, розв’язання типових задач, мінімальні помилки та можливість їх виправлення, практична застосовність знань

75-81 – здатність систематизувати та узагальнювати інформацію з підтримкою, самостійне застосування знань із помилками, які можна виправити; аргументація власних думок, хоча іноді з підтримкою

64-74 – відтворення основних теоретичних положень, розуміння базових концепцій, потреба у допомозі при аналізі та виправленні чисельних помилок; потреба у суттєвій підтримці для застосування знань

60-63 – вступник володіє матеріалом на початковому рівні, здатен відтворювати його на репродуктивному рівні; не демонструє достатньої самостійності для успішного вступу

59-0 – критерій незадовільного результату, що позбавляє права подальшої участі у вступній кампанії; мінімальний рівень знань; вступник не володіє базовими теоретичними знаннями, не вміє аналізувати наукову інформацію та формулювати власні наукові ідеї; не володіє навичками самоконтролю та виправлення власних помилок.

Таблиця переведу оцінок із 100-бальної системи в 200-бальну:

100-бальна система	200-бальна система
100	200
95	188
90	175
85	163
80	150
75	138
70	125
65	113
60	100

Голова фахової атестаційної комісії

д. т. н., проф. Вадим ТАРАСОВ

Члени фахової атестаційної Комісії

д. психол. н., проф. Наталія ЗАВАЦЬКА

д. психол. н., проф. Юлія БОХОНКОВА

Відповідальний секретар ПК

к. т. н., доц. Євген МАЗНЕВ